

ISSN 2518-7090

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Рік заснування 1996

Випуск 823

Германська філологія

Збірник наукових праць

Чернівці
2020

У випуску вміщено статті, де розглянуто актуальні питання когнітивної та комунікативної лінгвістики, лінгвістики тексту, дискурсології та діахронічних досліджень. Видання розраховано на філологів–германістів, науковців, аспірантів, викладачів старших класів шкіл і гімназій.

Редколегія випуску:

Єсипенко Н.Г. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор (науковий редактор), Кушнерик В.І. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор (заст. наук. редактора), Бабелюк О.А. (Львів), доктор філологічних наук, професор, Бехта І.А. (Львів), доктор філологічних наук, професор, Бялик В.Д., (Чернівці), доктор філологічних наук, професор, Колесник О.С. (Київ), доктор філологічних наук, професор,

Михайленко В.В. (Івано–Франківськ), доктор філологічних наук, доцент, Осовська І.М. (Чернівці), доктор філологічних наук, професор, Потапенко С.І. (Ніжин), доктор філологічних наук, професор, Приходько Г.І. (Запоріжжя), доктор філологічних наук, професор, Батринчук З.Р. (Чернівці), кандидат філологічних наук (відп. секретар).

Міжнародна редколегія:

Alicja Witalisz, доктор філологічних наук, професор (Інститут неофілології, Краківський педагогічний університет, м. Краків, Польща),

Daří na Genova, доктор філологічних наук, професор (університет ім. Св. Кирила і Мефодія, м. Велико Тирново, Болгарія),

Rodica Dimitriu, доктор філологічних наук, професор (Яський університет імені Александра Іоана Кузи, м. Яси, Румунія),

Linas Selmistraitis, доктор філологічних наук, доцент (Литовський педагогічний університет, м. Вільнюс, Литва),

Slávka Tomaščíková, кандидат філологічних наук, доцент (Університет Павла Йозефа Шафарика, м. Кошице, Словаччина).

Свідоцтво міністерства України у справах преси
та інформації № 2158 серії КВ від 21.08.1996

Загальнодержавне видання

Збірник входить до переліку видань ВАК України

Друкується за ухвалою Вченої Ради Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Адреса редколегії випуску (“Германська філологія”):
Кафедра англійської мови, факультет іноземних мов вул.
Садова 5, корпус 19, а. 215, 58000 Чернівці, Україна

Наукове видання

Науковий вісник Чернівецького університету:
збірник наукових праць
Вип. 823 : Германська філологія

Комп'ютерна верстка – *Прохоров Микола Георгійович*

Науковий вісник Чернівецького університету : збірник
наукових праць. – Чернівці : Видавництво «Рута», 2020. –
Вип. 823 : Германська філологія. – 234 с.

Підписано до друку 03.03.2020 Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 9,63.
Обл. - вид 11,62. Зам 3-141п. Наклад 100 прим.

Видавництво та друкарня - Видавництво «Рута» Україна, 58012, Україна,
м. Чернівці, вул. Коцюбинського 2.

Зміст

Акульшина Н. НАЙПРОДУКТИВНІШІ СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ У ПЕРСЬКІЙ МОВІ.....	6
Басараба І. ФРАЗЕОЛОГІЯ ТА ФРАЗЕОЛОГІЗМ У СКОПУСІ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ.....	10
Бережна М. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К.С. РОБІНСОНА NEW YORK 2140).....	16
Букреева Л., Козак Т. НЕПРИПУСТИМІ ВІДХИЛЕННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ.....	22
Бялик В., Грищук Д. ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЇ СТРАХУ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ.....	26
Вракіна В., Беркутова Т., Садковська В. ОСНОВНІ СЕМАНТИЧНІ КРИТЕРІЇ ВІДМЕЖУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ У ПІДРЯДНОМУ РЕЧЕННІ.....	31
Гандзюк О. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ У ПОВІСТІ АНАТОЛІЯ ДІМАРОВА «НА КОНІ Й ПІД КОНЕМ».....	36
Гармаш О. ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ВИМІР ПРОЦЕСІВ ВНУТРІШНЬОМОВНОГО ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	41
Гасько О., Байбакова І. AUTONOMOUS LEARNING AND METACOGNITIVE STRATEGIES WITHIN ESP DISCOURSE.....	48
Гладоник Г. BORROWINGS OF THE ENGLISH LANGUAGE –MIDDLE ENGLISH BORROWINGS.....	53
Гордієнко О. ТЕРМІНОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ТЕРМІНІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОСТОРУ.....	57
Гоца Н. СПЕЦИФІКА МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНИХ АФРО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЕСЕЇСТОК КРІЗЬ ПРИЗМУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ.....	63
Деменчук О. МОДЕЛІ СЕМАНТИЧНОЇ ДЕРИВАЦІЇ ЛЕКСИКИ «МЕНТАЛЬНОГО ЗАТЬМАРЕННЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	68
Домброван Т. LANGUAGE AS A SCALE-FREE NETWORK.....	74
Ємельянова О., Ащеулова Т. FUNCTIONAL FEATURES OF THE INVERTED WORD ORDER IN THE ENGLISH DISCOURSE OF FICTION.....	77
Ємельянова О., Кучерявенко В. SUGGESTIVE FUNCTION OF METAPHOR IN THE MODERN ENGLISH ADVERTISING DISCOURSE.....	82

Ємельянова О., Новітченко В. STRATEGIC FRAMING AND LANGUAGE-SPECIFIC FEATURES OF THE AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE (BASED ON AUTOBIOGRAPHIES OF NOBEL PRIZE LAUREATES IN LITERATURE).....	87
Іванців О., Рантюк А. СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ НЕЙРОНАУКОВИХ ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ.....	92
Івасюк Г. НІМЕЦЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ У КОНЦЕПТАХ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ.....	98
Іщук Н., Свіргун А. LINGUISTIC ASPECTS OF ADVERTISING SLOGANS.....	103
Казимір І. ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ НА МАТЕРІАЛІ АФОРИСТИЧНОГО ФОНДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	110
Колесник О. СИСТЕМНІ ОСНОВИ МОВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	115
Колеснікова І. СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: КОНЦЕПЦІЯ ТА ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ.....	120
Колісниченко Т. ПОНЯТТЯ TOURISM DESTINATION У РЕКЛАМНОМУ ТУРИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	123
Костенко В., Беляєва О., Сологор І. ХАРАКТЕРИСТИКА МОРФОЛОГІЧНОГО РІВНЯ ТЕКСТІВ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ НА СТОМАТОЛОГІЧНЕ ЛІКУВАННЯ У КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНОМУ ВИМІРІ.....	127
Марчишина А. СЮЖЕТОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЕРБАЛІЗОВАНОЇ ФЕМІННОЇ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНАХ Е. ОУКЛІ.....	135
Матвєєва С., Леміш Н. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПРИЙОМ РЕФЛЕКСІЇ У СУЧАСНОМУ ТЕРМІНОЗНАВСТВІ.....	140
Медвідь О., Подолкова С., Ходцева А. РОЛЬ СУЧАСНИХ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ В РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ.....	149
Мелех Г. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛІНАРНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВАСИЛЯ БАРКИ «ЖОВТИЙ КНЯЗЬ»).....	156
Михайленко В. IS DUMMY “IT” DUMMY IN DISCOURSE?.....	162
Найдеш О., Агапій А. ЗВУКОСИМВОЛІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕСТЕМНИХ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	167
Нестеренко Т. СТИЛІСТИКА КОЛЬОРОНАЗВИ «ЖОВТИЙ» ТА ЇЇ ВІДТІНКІВ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАНЬ НАДІЙКИ ГЕРБІШ).....	173
Ніжнік Л. ЕПІСТЕМІЧНА МОДАЛЬНІСТЬ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ СУМНІВУ.....	179
Огаренко Т. Ліштаба Т. СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЗВЕРТАНЬ У ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.....	185

Півньова Л. ПОНЯТТЯ “ГІСТЬ” ТА “ГОСТИННІСТЬ”: ІСТОРИКО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ.....	191
Редьква А. ФОНОСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ).....	196
Ружицька А. СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА БАГАТОЗНАЧНОГО СЛОВА В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВАХ СЕМАНТИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА МНОГОЗНАЧНОГО СЛОВА В УКРАИНСКОМ И ИТАЛЬЯНСКОМ ЯЗЫКАХ.....	200
Руміга І. АНГЛОМОВНИЙ СИНТАКСИС ХУДОЖНЬОГО ПРОЗОВОГО ТЕКСТУ СЬОГОДЕННЯ.....	205
Семашко Т. МІСЦЕ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ЛІНГВОКУЛЬТУРНІЙ КАРТИНІ СВІТУ.....	210
Таран С. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ АНГЛІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ТЕРМІНІВ.....	215
Томашевська А. ВІДБІР НАВЧАЛЬНОГО ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	220
Чайковська Н. СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ СИНТАКСИСУ РОМАНУ ІЄНА МАК'ЮЕНА «СПОКУТА».....	225
Шемуда М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ.....	230
Ясінська О. РОЗВИТОК ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	235

СПЕЦИФІКА МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНИХ АФРО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЕСЕЇСТОК КРІЗЬ ПРИЗМУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

У статті досліджено основні аспекти мовного вираження соціокультурної ідентичності сучасних афро-американських есеїсток крізь призму антропоцентричної парадигми. Соціокультурна ідентичність розуміється як поняття, що включає позицію автора, враховуючи його культуру та гендер. Антропоцентрична парадигма розглядається як сукупність мовних засобів, що дозволяють аналізувати тексти враховуючи їх інтралінгвістичні та екстралінгвістичні параметри, до яких відносимо культуру та гендер.

Ключові слова: антропоцентрична парадигма, соціокультурна ідентичність, гендер, фемінізм, есеїстика.

Специфика языкового выражения социокультурной идентичности современных афро-американских эссеисток сквозь призму антропоцентрической парадигмы.

В статье исследованы основные аспекты языкового выражения социокультурной идентичности современных афро-американских эссеисток сквозь призму антропоцентрической парадигмы. Социокультурная идентичность понимается как понятие, включающее позицию автора, учитывая его культуру и гендер. Антропоцентрическая парадигма рассматривается как совокупность языковых средств, позволяющих анализировать тексты учитывая их интралингвистические и экстралингвистические параметры, к которым относим культуру и гендер.

Ключевые слова: антропоцентрическая парадигма, социокультурная идентичность, гендер, феминизм, эссеистика.

Peculiarity of linguistic expression of the sociocultural identity of modern Afro-American women essay writers through the prism of anthropocentric paradigm.

The article explores the main aspects of the linguistic expression of the sociocultural identity of modern African-

American women essay writers through the prism of an anthropocentric paradigm. Within the anthropocentric paradigm of text analysis, the study of the sociocultural identity of its author is envisaged. In the research presented, the term "sociocultural aspect" is interpreted as a synthesis of culture, race, and gender that, through certain linguistic means, has its expression in African-American women's prose. And since these concepts are a reflection of the author's point of view in the work, they should be considered from the anthropocentric perspective. The anthropocentric paradigm is considered as a combination of language tools that allow to analyze texts given their intralinguistic and extralinguistic parameters, which include culture and gender.

Sociocultural identity is understood as a concept that includes the author's point of view, given his/her culture and gender. The study of fiction in the socio-cultural aspect involves the study of social and cultural factors. Thus, the sociocultural and sociolinguistic parameters of the linguistic units functioning in the African American women's essay and their impact on the expression of sociocultural features of African Americans are examined. In this aspect, interconnection of speech and society are studied. Culture, race and gender are influenced by the choice of linguistic units and the importance of a particular speech style. The socio-cultural author's identity is implemented through the linguistic means used in the works. In sociolinguistic studies, language is seen as a means of reflecting the cultural characteristics of a particular society.

Key words: anthropocentric paradigm, sociocultural identity, gender, feminism, essay writing.

Постановка проблеми. У руслі сучасних досліджень спостерігається значне посилення інтересу до етнічних меншин, їх мовних та літературних традицій. Афро-американська жіноча проза поєднала проблематику самовираження та самоідентифікації, беручи до уваги ще й проблему расової, культурної та гендерної приналежності. Мовні особливості афро-американських письменниць реалізуються і у афро-американському фемінізмі, що вважається окремою літературною течією. Важливим аспектом є те, що у межах афро-американського фемінізму розвинулося та утвердилося й афро-американське жіноче мовлення, що є синтезом певних лінгвістичних засобів, за допомогою яких у творі відображається статус та місце жінки у суспільстві.

Есе, як літературний твір, в якому досить чітко прослідковується індивідуальне та якому притаманна конкретна авторська позиція, може стати влучним засобом для вираження соціокультурної ідентичності його автора, зокрема афро-американських жінок-письменниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гендерні та соціокультурні дослідження у сучасній лінгвістиці здійснюються в різних напрямках. Так в рамках гендерної лінгвістики велику увагу присвячено вивченню оцінного тезауруса (О. Бессонова, О. Вольф, М. Михальченко), емотивної лексики (В. Жельвіс, О. Каптюрова, І. Квасюк, Г. Кузенко, О. Сарбаш, О. Смашнюк, В. Шаховський, Г. Ріві), персонажного мовлення (Н. Борисенко) та презентації

персонажів (І. Кузнецова), епістемічних модальностей (В. Михайленко, Н. Скибицька), зоонімічних метафор (А. Шарова), колоративів (Н. Серов, Т. Ходжаян, П. Яньшин). Автори, що досліджують соціокультурні аспекти мови, вивчають граматичні та лексичні особливості мовлення афроамериканців (Р. Бенглі, Р. Берлінг, Р. Фасольд, Дж. Фішман, Дж. Хаскінс, Дж. Хілл, О. Партер, П. Столлер), інтертекстуальність (О. Чирков, О. Переломова, І. Скрипнік), та багато ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення афро-американської прози здійснюється переважно у соціальному, історичному, психологічному та методологічному аспектах. Лише в останні роки з'являється певна кількість наукових робіт іноземних науковців (Р. Берлінг, Р. Фасольд, Л. Мфанде, О. Партер), що зосереджуються на лінгвістичних особливостях афро-американської прози. В Україні афро-американська література тільки стає об'єктом дослідження. А афро-американська жіноча есеїстика досі не розглядалася як синтез соціокультурних мовних параметрів.

Метою дослідження є здійснення комплексного аналізу домінантних лінгвостилістичних засобів вираження соціокультурної спрямованості творів сучасних афро-американських есеїсток.

Мета роботи передбачає виконання наступних завдань, а саме: 1) узагальнити погляди вчених щодо антропоцентричної парадигми та антропоцентризму у мові; 2) виокремити та дослідити особливості вивчення художнього твору в соціокультурному аспекті; 3) визначити домінантні мовні параметри жанру есе; 4) на прикладі есе афро-американських письменниць проілюструвати домінантні мовні засоби вираження соціокультурної приналежності.

Матеріалом дослідження послуговували есе таких афро-американських письменниць як Еліс Уокер, Майя Енджелоу, Гвендолін Брукс, Тоні Моррісон, Белл Гукс, Патрісія Дж. Вілліамс, Конні Портер.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення та аналіз представленого матеріалу здійснювався у межах антропоцентричної парадигми. В. А. Маслова називає антропоцентричною парадигмою перенесення «інтересів дослідника з об'єкта пізнання на суб'єкт, оскільки аналізується людина в мові та мова в людині» [8, с. 6].

Антропоцентрична парадигма дозволяє аналізувати та інтерпретувати тексти враховуючи не тільки їх інтралінгвістичні параметри, а й екстралінгвістичні, до яких відносимо культуру та гендер. Серед науковців, котрі активно працювали у руслі вищезгаданого напрямку відзначимо таких як Н. Борисенко, О. Ожгихіна, І. Кузнецова, які досліджують гендерні особливості мови з позицій антропоцентризму та когнітивізму та В. Маслова, С. Іванова, О. Кубрякова, які вивчають лінгвокультурологічні аспекти мови.

Формування антропоцентричної парадигми призвело до того, що лінгвістична проблематика почала брати до уваги ще й людський чинник та його місце в культурі [8, с. 7]. Це значить, що важливу роль для розуміння та інтерпретації культури відіграє мовна особистість.

Антропоцентризм у мові реалізується за рахунок аналізу людини в мові та мови в людині [10, с. 145] та полягає в тому, що «наукові об'єкти вивчаються насамперед з їх роллю для людини, з їх функціями для розвитку особистості та удосконалення цієї особистості» [7, с. 91].

С. В. Іванова відзначає, що антропоцентризм проявляється у тому, як світ сприймається, відображається у мовній свідомості людини та як результати засвоєння навколишнього світу та його об'єктів фіксуються за допомогою мовних засобів. Проблема антропоцентричності також включає відображення «специфіки пізнання світу людиною» за допомогою мовних засобів [5, с. 17].

В. А. Маслова називає ідею антропоцентричності мови ключовою в сучасній лінгвістиці, оскільки на сьогоднішній день недоцільним є дослідження лише аспектів мовної системи. З позиції антропоцентричної парадигми, «людина пізнає світ через усвідомлення себе, своєї теоретичної та предметної діяльності в ньому» [8, с. 6]. Саме тому лінгвістична проблематика почала розвиватися у напрямку людини та її місця в культурі, оскільки саме мовна особистість стала центральною для культурної традиції [8, с. 7].

Беручи до уваги все вищевказане, можемо стверджувати, що в рамках антропоцентричної парадигми аналізу тексту передбачається дослідження соціокультурної ідентичності його автора. Зазначимо, що у представленій розвідці тлумачимо поняття «соціокультурний аспект» як синтез культури, раси та гендеру, що за допомогою певних мовних засобів має своє вираження у афро-американській жіночій/феміністичній прозі. А оскільки ці поняття є відображенням позицій автора у творі, то розглядати їх слід з позицій антропоцентризму.

Вивчення художнього твору в соціокультурному аспекті передбачає дослідження соціальних та культурних чинників. Так, розглядаються соціокультурні та соціолінгвістичні параметри функціонування мовних одиниць у афро-американському жіночому есе та їх вплив на вираження соціокультурних особливостей афроамериканців. У такому аспекті вивчаються взаємозв'язки мовлення і суспільства, досліджується те, як культура, раса та гендер впливають на вибір мовних одиниць та визначають важливість певного мовленнєвого стилю [11, с. 114].

Соціокультурна ідентичність автора реалізується через мову та мовні засоби, що використовуються у творах. У межах соціолінгвістичних досліджень мова розглядається як засіб відображення культурних особливостей певного соціуму.

У свою чергу, дослідження мови як соціокультурного феномену необхідно здійснювати на основі теорій і підходів, які безпосередньо ґрунтуються на взаємозв'язку мови та культури [3, с. 17]. Відмітимо, що у межах соціолінгвістичного аспекту вивчення мови розрізняють декілька ключових підходів, серед яких відмітимо такі як

підхід лінгвістичних властивостей (the linguistic feature approach), підхід лінгвістичної (мовної) ситуації (the linguistic situation approach), соціально реалістичний підхід (the «socially realistic» approach), підхід соціології мови (the sociology of language approach) [3, с. 16].

Гендер є продуктом розвитку культури, соціуму, а також індивідуальних особливостей. Саме тому дослідження цього поняття необхідно здійснювати у соціокультурному напрямку. Як стверджує І. Кузнецова, дослідження художнього тексту з позицій гендеру вимагає герменевтичного пояснення. Гендер тлумачиться як міждисциплінарне явище, в основі якого сплітаються різні науки про людину. Авторка має на увазі як біологічну, так і соціальну та культурну особливість [7, с. 172].

Гендерний аспект найчастіше реалізується у мовних параметрах. Це можна пояснити тим, що поява соціолінгвістики у 1970 р. зумовила розвиток емпіричних досліджень мовних розбіжностей щодо класу, регіону, віку, етнічності, а також гендеру у мовленні [1, с. 182].

Вираження соціокультурної ідентичності найкраще здійснюється і у жанрі есе, оскільки саме цей жанр характеризується виразною авторською позицією, яка, у свою чергу, окрім індивідуальних якостей виражає культурні, соціальні та гендерні параметри автора.

Для нашого дослідження важливими є визначення есе, як жанру, що відображає саме авторську позицію. Тому приділимо увагу кільком тлумаченням есе саме у такому аспекті. Так, науковці стверджують, що есе відрізняється афористичністю, використанням авторських метафор, нових поетичних образів, а також тим, що на перше місце в тексті висувається особистість автора [9, с. 144]. Таким чином есе може чітко відображати позицію автора, або авторську «екзистенційну рефлексію» [4, с. 22].

Загалом, жанр есе представляє значний інтерес для лінгвістичного дослідження через свою «міжстильову» приналежність, різноманіття мовних форм і відсутність єдиного структурно-композиційного ладу [6, с. 8]. Науковці зазначають, що есе є одним із жанрів публіцистичного стилю, що знаходиться на перетині наукового та художнього стилю. Відзначимо, що тематика есе афро-американських письменниць є дотичною до тематики афро-американської жіночої прози загалом. Треба також зазначити, що розвиток та становлення жіночої літератури завжди залежав від становища жінки в суспільстві. У прозі афро-американських письменниць чітко прослідковується спільний досвід приналежності до «своєї» раси та культури у суспільстві, що зневажає та принижує всіх жінок африканського походження. Використання такого досвіду призводить до того, що проблематика творів афро-американських письменниць набуває популярності серед жінок цієї ж соціокультурної приналежності. Незважаючи на те, що афроамериканки страждають через відсутність вибору та утисків у всіх сферах життя, у їхніх творах помітно, що вони все-ж-таки пишаються своїм кольором шкіри, їм вдається самореалізуватися, зробити вибір, подолати всі ті перешкоди, які створює їм «біле суспільство» і які існують у реальному житті. Однією з найактуальніших тем є проблема законності боротьби за свої права. Адже історично склалося так, що саме утиски афроамериканок на робочих місцях, на вулиці і вдома, зумовили початок боротьби за свою незалежність та вміння покладатися лише на власні сили. У своїх творах афро-американські письменниці прагнуть довести, що жінка не є жертвою насилля, а, навпаки, намагається створити для своїх нащадків не схоже на власне майбутнє. [2, С. 70-74].

Проаналізувавши есе афро-американських письменниць, можемо виокремити та проаналізувати основну проблематику, висвітлену у них (Рис.1.1). Саме мовні засоби, що використовуються для вираження домінантних тем та проблем у представлених есе, дозволяють авторкам реалізувати свою соціокультурну ідентичність у тексті.

Афро-американська жіноча есеїстика має свої особливості на усіх мовних рівнях. У представленій розвідці ми виокремили та розглянули домінантні лексико-стилістичні засоби, що використовуються авторками для вираження своєї соціокультурної ідентичності, а саме: індивідуально-авторські образні метафори, образні порівняння та епітети. Усього нами було виокремлено та проаналізовано 370 лексико-стилістичних одиниць. З них 40% – метафори, 35% – порівняння, 25% – епітети.

Так, для опису місця та ролі афроамериканок у родинних та сімейних відносинах авторки використовують зазначені вище лексико-стилістичні засоби. Наприклад, для того, щоб зобразити усі аспекти відносин між чоловіком та жінкою використовуються індивідуально-авторські образні метафори:

(1) *And when they look into your eyes, you just melt* [13, с. 8]. – Ставлення молодої дівчини до усіх хлопців через бажання вийти заміж і страх залишитися одною.

(2) *We would finish breakfast in a glow of family life [...]* [13, с. 47]. (3) *His gentle hands and familiar body had become in those seconds the shelter of an enemy* [13, с. 48]. (4) *I had placed my life within the confines of my marriage* [13, с. 49]. – Так жінки описують свої проблеми у подружньому житті, жертви, на які їм доводиться йти, аби зберегти щасливий шлюб. Помічено, що уся відповідальність за сімейне життя лягає саме на плечі жінки.

Труднощі сімейного життя також описуються за допомогою образних порівнянь:

(5) *The outburst caught me as unexpectedly as an upper cut* [13, с. 47]. (6) *Anger generally rendered my husband morose and silent as a stone* [13, с. 47]. – Зазвичай усім сімейним відносинам, описаним у творах, притаманний трагізм та труднощі у взаємовідносинах.

Важке дитинство та взаємовідносини між дітьми та батьками теж часто виражається за допомогою образних порівнянь:

(7) *I remember childhood as time in anguish, as a dark time – not darkness in any sense that is stark, bleak, or empty but as a rich space of knowledge, struggle, and awakening* [13, с. 152]. (8) *I was terribly lost in an inner darkness as deep and thick as the blackness of those nights* [13, с. 152]. – Дитячі спогади асоціюються з темрявою та «темними часами».

Для опису сімейних та родинних відносин авторки також використовують епітети:

(9) [...] *he had never spoken to with such cold anger* [13, с. 47]. (8) [...] *I saw my now dying marriage* [...] [13, с. 49]. – Так про те, що шлюб розвалюється свідчать такі епітети як “cold anger” та “dying marriage”.

Расова, соціальна та гендерна дискримінація займає важливе місце в аналізованих текстах. Так, наприклад, расова нерівність теж часто виражається за допомогою метафор:

(1) *I think about the Black women who never landed who are still swimming open-eyed in the sea* [13, с. 122]. (2) [...] *a gender/racial war in which everybody would lose, if we lost, and in which everybody would win, if we won* [13, с. 122]. – Авторки вважають, що афроамериканки досі знаходяться під гнітом та перебувають у важкій боротьбі, яку повинні виграти.

Метафора також використовується у текстах для вираження гендерної дискримінації, що проявляється тоді, коли жінок не сприймають як письменниць та вважають їх талановитими:

(3) *Such writing is not an anchor that we mistakenly cling to so as not to drown. It is writing that truly rescues, that enables us to reach shore, to recover* [13, с. 158]. – Написання творів для афро-американських письменниць є засобом порятунку від реальності.

Расова дискримінація також часто виражається за допомогою образних порівнянь, за допомогою яких авторки показують усю глибину проблеми:

(4) [...] *white men* [...] – *whether in films or in person – offered man as dominator, as killer, and always as hypocrite* [13, с. 9]. (5) *Unadmitted was the sense of strangulation I had begun to feel, or the insidious quality of guilt for having a white husband, which surrounded me like an evil aura when we were in public* [13, с. 49]. (6) *The cold game of equality-staring makes me feel like a thin sheet of glass: white people see all the worlds beyond me but not me* [13, с. 175]. – Білі люди, а особливо чоловіки ставляться до афроамериканок зневажливо, пригнічуючи тих у всіх сферах життя.

Так, питання расової дискримінації влучно підкреслюється за допомогою епітетів:

(5) [...] *textbooks with cheery pictures of neat, gay-colored life-among-the-white-folks* [13, с. 114].

Образні порівняння використовуються і для опису гендерної нерівності. Часто жінки наголошують на своїй непривабливості та на тому, що чоловіки зневажають їх та не звертають на них уваги:

(6) *As for the Men in the world of School – the little Bright ones looked through me as if I happened to inconvenience their vision* [...] [13, с. 114]. (7) [...] *they treated me as though I were transparent* [13, с. 174].

Питання дружби також гостро обговорюються у афро-американських жіночих есе. Нами було помічено використання образних порівнянь у описі цієї проблематики:

(1) *A friendship as innocent as ours was a threat to social order* [12, с. 117]. (2) *The fears of the older generation visited us, gathering speed like those winds in the tunnel of winter* [12, с. 117]. – Дружні стосунки молодих дівчат конфліктують з представниками старших поколінь. Також дружба є загрозою соціальному порядку.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, проаналізувавши твори сучасних афро-американських есеїсток, можемо зробити висновок, що саме за допомогою певних мовних засобів авторки намагаються донести до читачів основну проблематику своїх есе та продемонструвати свою соціокультурну ідентичність, наголошуючи на таких аспектах як раса та гендер. Домінантними лексико-стилістичними засобами такого вираження є індивідуально-авторські метафори, образні порівняння та епітети. Перспективами подальших розвідок можуть слугувати мовні засоби вираження соціокультурної ідентичності на інших мовних рівнях, а також їх контрастивний аналіз з мовними засобами у творах інших жанрів, чи порівняння з авторами-чоловіками.

Список літератури:

1. Гоца Н. Дослідження лінгвостилістичних ознак художнього твору з позицій гендеру. International research and practice conference “Modern Philology: relevant issues and prospects of research”: Conference proceedings, 20-21 October, 2017. Lublin : Izdewniciba “Baltija Publishing”. С. 181–185.
2. Гоца Н. Особливості розвитку та становлення афро-американської жіночої прози. Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець». Тернопіль : «Мандрівець», 2009. № 1. С. 70–74.
3. Гоца Н., Щербина С. Дослідження соціокультурних параметрів мови у сучасному мовознавстві: різноманіття теорій та підходів. Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: науковий журнал. Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2014. №3. С. 10–19.
4. Дмитровский А. Л. Эссе как жанр публицистики. автор. дисс... кандидата филологических наук / Санкт-Петербургский государственный университет. Санкт-петербург, 2002. 25 с.
5. Иванова С. В. Лингвокультурологический аспект исследования языковых единиц: дисс... доктора филологических наук . Уфа, 2003. 365 с.
6. Копаева Е. В. Структурно-композиционные особенности жанра эссе (на материале англоязычных текстов). URL : <https://mgimo.ru/upload/iblock/50b/strukturno-kompozicionnye-osobennosti-zhanra-ehsse.pdf>

7. Кузнєцова І. В. Гендерний аспект персонажних описів: когнітивний підхід. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: зб. наукових праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2004. №16. С. 91–94.
 8. Маслова В. А. Лингвокультурология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.
 9. Тимофеев Л. И. Основы теории литературы. 5-е изд., испр. и доп. Москва : Просвещение, 1976. 448 с.
 10. Хомутова Т. Научные парадигмы в лингвистике. Вестник Челябинского государственного ун-та : сб. научных трудов. Челябинск, 2009. №37. С. 142–151.
 11. Haviland, W. A., Harald, E. L. Prins, Bunny McBride, Dana Walrath. Cultural Anthropology: The Human Challenge. Wardsworth cengage learning, 2010. 444 p.
- Ілюстративний матеріал:
12. Between Friends ed.by Mickey Pearlman. Houghton Mifflin Company. Boston. New York, 1994. 251 p.
 13. The Beacon Book of Essays by Contemporary American Women ed.by Wendy Martin. Beacon Press. Boston, 1996. 310 p.